

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Звичаєве цивільне право українців (XIX – початок XX ст.)
Викладач	Орлик Світлана Владиславівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	095 423 95 99
E-mail:	svitlana.orlik@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 4. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber за домовленістю.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з історії України та етнології, а також дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння методів критики джерел

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Звичаєве цивільне право українців (XIX – початок XX ст.)» є формування у здобувачів вищої освіти необхідного обсягу цілісних, системних знань щодо особливостей звичаєво-правової культури українців у XIX - на початку XX ст, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувати у студентів-істориків знання про особливості українського звичаєвого інституту власності, риси українських земельних відносин, історичні форми земельної власності, сімейні звичаї поділу майна і спадкування, «жіноче право», інститут приймацтва, внутрішньосімейні та позасімейні договірно-зобов'язальні, економічні звичаї..

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: засвоїти формування історію цивільного звичаєвого права українців; опанувати навички наукового пізнання правових звичаїв українського народу як складової історії повсякдення. Одним з головних завдань курсу є формування в майбутніх істориків розуміння важливості використання антропологічного підходу до розуміння історичних, етнічних та культурологічних процесів минулого.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- термінологію звичаєвого права;
- особливості формування звичаєвого права українського народу;
- особливості цивільно-правових відносин в українському селі в XIX – на початку XX ст.

уміти:

- чітко і логічно відтворювати базові знання з історії звичаєвого права українського народу;
- брати участь у дискусіях з питань звичаєвого права українського народу, формулювати та відстоювати власну позицію з обговорюваних проблем;
- володіти категоріально-понятійним апаратом;
- вести пошукову роботу, а також здійснювати наукові дослідження звичаєвого права українського народу;

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інститут власності на землю та земельні відносини у звичаєво-правовій культурі українців XIX - початку XX ст.

Тема 1. Предмет, мета і завдання курсу.

Тема 2. Регіонально-хронологічні аспекти вивчення земельних відносин в Україні.

Тема 3. Особливості земельних відносин у звичаєво-правовій культурі українців XIX - початку XX ст.

Змістовий модуль 2. Сімейна власність і майнові звичаї в українській селянській родині

Тема 4. Типи сімейної власності

Тема 5. Поділ майна в українській селянській родині.

Змістовий модуль 3. Народно-правові уявлення про спільну власність на землю та їх реалізація в різних формах землеволодіння та землекористування

Тема 6. Поняття спільної власності, її історичні форми.

Тема 7. Сервітутне право.

Змістовий модуль 4. Економічні позасімейні договірно-зобов'язальні звичаєві відносини.

Тема 8. Види позасімейних договірно-зобов'язальних відносин

Тема 9. Позасімейні звичаї, засновані на праві користування.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у

тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна

1. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців XIX - початку XX століття. - К.: Арістей, 2006. - 560 с.

Додаткова

1. Бедрій М.М. Систематизація українського звичаєвого права: історико-юридичний аспект. № 2, 2024, Аналітично-порівняльне правознавство С.17-22. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/302949>
2. Бовуа Д. Шляхтич, кріпак і ревізор: Польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831-1863). - К., 1996.
3. Бондарук Т. Західноруське право: дослідники і дослідження (Київська історико-юридична школа). - К., 2000.
4. Вислобоков К. Визначна пам'ятка українського права // Права, за якими судиться малоросійський народ (1743). - К., 1997. - С. I-XX .
5. Гошко Ю. Звичаєве право населення Українських Карпат та Прикарпаття XIV -XIX ст. - Львів, 1999
6. Гримич М. Дискусійні аспекти трактування терміна “звичаєве право”. Етнічна історія народів Європи. - К., 2001. - № 8. - С. 5-7.
7. Івановська О.П., Івановський П.О. Звичаєве право в Україні. Етнотворчий аспект. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 383 с.
8. Правовий звичай як джерело українського права IX-XIX ст. / за ред. І.Б. Усенка. Київ: Наук. думка, 2006. 280 с.
9. Ріпницький О. Парубочі й дівочі звичаї в с. Андріяшівці Лохвицького повіту на Полтавщині (1917 р.). Матріали до української етнології. - Т. XVIII. - Львів, 1918.
10. Усенко І.Б. ЗВИЧАЄВЕ ПРАВО. Енциклопедія історії України: Т.3. - К.: Наукова думка, 2005. - 672 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Zvychaeve_pravo
11. Усенко І. Б. Комісія для виучування історії західноруського і українського права ВУАН. Юридична енциклопедія. - Т. III. - С.174.
12. Шевченко О.О. Звичаєве право України IX-XIX століть. Київ, 2012. 200 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України
5. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники
6. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського
7. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/ua/> - Етнічна історія народів Європи
8. <https://nte.etnolog.org.ua/> - Науковий журнал «Народна творчість та етнологія»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол. №1 від «29» серпня 2024 р.